

[Justitsministeren.]

lovens ikrafttræden, der foreslås sat til 1. april 1954. Heroverfor kan anføres, at det oprindelig var meningen, at loven skulle træde i kraft samtidig med grundloven, og at man siden den tid har vidst, at der ville komme en sådan lov.

Organisationernes repræsentanter lagde afgørende vægt på, at der blev tilvejebragt hjemmel for, at de tjenestemænd eller andre, over hvem der klages med urette, kan få rimelige udgifter til bisidder eller forsvarer erstattet af det offentlige. Finansministeriet, der var repræsenteret under forhandlingen, lovede at tage dette spørgsmål under overvejelse, således at der eventuelt bliver foreslået en tilføjelse til tjenestemandslovens § 17, stk. 3, idet det også på andre områder har været følt som en mangel, at man ikke har nogen bestemmelse i den retning. Hvis et sådant forslag om en supplementsbestemmelse til tjenestemandslovens § 17 gennemføres, vil der være grundlag for at ændre nærværende lovforslag om ombudsmanden på tilsvarende måde, idet forslaget § 7 er bygget op på samme måde som tjenestemandslovens § 17.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale forslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Formanden: Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om ændringer i lovgivningen om folketingets valg af medlemmer til visse kommissioner og nævn m. v.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 101).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 126 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om arbejderbeskyttelse.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 53; fremsættelsen findes i tidenden sp. 37).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Leonhard Hansen: Det er sjette gang, dette forslag til lov om arbejderbeskyttelse forelægges. Det er beklageligt, at det ikke forlængst er lykkedes at få gennemført denne lov, som vil kunne yde arbejderne den højeste beskyttelse under arbejdets udførelse, uanset hvori arbejdet består.

Den nugældende fabriklov af 1913 er i allerhøjeste grad forældet og svarer slet ikke til den risiko, der nu med det forøgede arbejdstempo er forbundet med arbejdets udførelse. Udviklingen indenfor industri, håndværk, handel og jordbrug har ikke stået stille gennem disse 40 år, og dette kræver naturligvis ganske andre beskyttelsesforanstaltninger, ikke alene vedrørende maskinerne, men også vedrørende værn på det sundhedsmæssige område. Arbejdets udøvere må have krav på en så effektiv beskyttelse, som det er muligt at skabe. Der må ikke i en arbejderbeskyttelseslov være områder, hvor arbejderne slet ikke eller kun delvis er beskyttet, og derfor bør en sådan lov omfatte alle arbejdere og alle virksomheder, for hvilke der ikke i forvejen findes særlige love. Der kan naturligvis ikke drages sammenligning mellem den nuværende fabriklov og den arbejderbeskyttelseslov, som vor tid kræver, og vi er her i landet kommet altfor langt tilbage for andre lande på dette sociale område.

Igennem de forløbne 5—6 år er der fra forskellige sider og i særlig grad fra arbejdsgiverside protesteret imod lovforslaget. Men at modstanderne alligevel er klar over, at tiden er løbet fra fabrikloven af 1913, bevises jo gennem de mange forbedringer, der har fundet sted på adskillige virksomheder i form af gode og velindrettede folkerum,

[Leonhard Hansen.]

gode ventilations- og udsugningsanlæg o. lign. Det er vel nok troligt, at der endnu findes arbejdsgivere, som mener, at udgiften til arbejderbeskyttelse og bedre lokaler er uproduktiv. Det er efter min formening helt forkert, idet sådanne udgifter jo dækkes ind i form af forøget arbejdsydelse. Der findes mange arbejdssteder, hvor beskyttelsesforholdene, ikke mindst på det sundhedsmæssige område, er mangelfulde; der findes f. eks. en mængde kontorlokaler, som ikke er under tilsyn, og hvor personalet er stuvet sådan sammen, at det uvægerligt må virke sundhedsnedbrydende på de pågældende.

Det tager naturligvis sin tid at få alle disse forhold bragt i orden, men dette lovforslag giver mulighed for, at der straks kan tages fat på at regulere sådanne steder, hvor det er nødvendigt og muligt. Vi kan vel alle være enige om, at produktionen bør øges mest muligt, vel også om, at det forøgede tempo kan medføre større risiko, og at det gælder om at fjerne årsagerne til ulykkerne og de sundhedsfarlige påvirkninger. Men derfra og til hvorledes dette skal give sig udtryk i en arbejderbeskyttelseslov, har det nu gennem 5 år ikke været muligt at opnå enighed om.

Der blev i forrige samling i udvalget gjort et stort arbejde for at nå frem til et acceptabelt forslag. Det lykkedes ikke, og jeg vil gerne indrømme, at grunden hertil vel var, at mit parti ikke fandt resultatet tilfredsstillende, idet forslaget udelukkede altfor mange fra lovens beskyttelse. Vort og arbejderne krav går ud på, at loven skal omfatte alt arbejde med de undtagelser, som lovforslaget angiver. Med den nuværende sammensætning af det høje ting, hvor ikke alene mit parti, men også andre partier har givet udtryk for nødvendigheden af sociale reformer, ser jeg med fuld fortrøstning hen til, at det denne gang skal lykkes at få gennemført en tilfredsstillende arbejderbeskyttelseslov.

Jeg takker den højtærede arbejds- og

socialminister for fremsættelsen af lovforslaget, uændret og uden forbehold af nogen som helst art, og jeg tilsiger socialdemokratiets støtte til lovens gennemførelse.

Ølgaard: Jeg skal forsøge at rette mig efter den kommende forretningsordens mening, som jo er den, at der i hvert fald ved første behandling af lovforslag i det væsentlige kun skal fremsættes principielle betragtninger.

Dette lovforslag har jo været fremme i samme skikkelse nu i flere rigsdagssamlinger, uanset skiftende regeringer. Man kan vist godt sige, at ingen af de skiftende ministre vel i grunden har gjort sig håb om at få forslaget gennemført i den skikkelse, hvori det var forelagt; den foregående højtærede socialminister ønskede det jo heller ikke. Men må jeg have lov til at sige med det samme, at den nuværende højtærede minister skal heller ikke gøre sig håb om at få lovforslaget gennemført, i hvert fald ikke med vor tilslutning; uden at der sker meget væsentlige ændringer. Men det at forslaget ikke er blevet ophøjet til lov, betyder jo ikke, at der ikke er arbejdet med det i udvalgene. Der er netop, som den foregående ærede ordfører sagde, af underudvalget sidste vinter udført et meget stort arbejde, hvis resultater jo foreligger i et dokument, som kan danne et overordentlig værdifuldt grundlag for det videre arbejde i det kommende udvalg. Der foreligger her et omfattende materiale, som er godt at starte på. Det da foreliggende forslag blev jo omarbejdet, og ændringsforslagene stillet op i paragraffer. Det er et forarbejde, som ingen af partierne er bundet til, men jeg tror som sagt, at det vil være af stor værdi.

Venstres principielle syn på denne sag er det, at vi selvfølgelig vil være med til en modernisering af hele denne lovgivning i overensstemmelse med tidens krav. Enhver rimelig beskyttelse overfor ulykker og sundhedsfare vil vi udfra både menneskelige og økonomiske betragtninger være med til at gennemføre, men spørgsmålet er blot, hvad

[Øllgaard.]

der er rimeligt, hvad der er økonomisk overkommeligt for erhvervslivet. Det vil jo i mange tilfælde bero på et skøn, og det er på det punkt, opfattelserne brydes, og hvor det bliver udvalgets opgave at få dem til at bøje sig mod hinanden.

Vi tror ikke på, at det princip, som lovforslaget er udtryk for, at samle hele erhvervslivet i een lov, er brugeligt. Der vil efter vor opfattelse opstå altfor mange urimeligheder ved at samle alt under een hat. Dertil er vort erhvervslivs vilkår altfor forskellige. Det vil også rent lovteknisk blive altfor uoverskueligt. Vi har principielt den opfattelse, at det vil være langt det bedste at dele loven i tre love, en lov om arbejderbeskyttelse indenfor landbrug, gartneri og skovbrug, en lov, der gælder handels- og kontorvirksomheder, og en lov om arbejderbeskyttelse for industri og håndværk og andre virksomheder. Angående det sidste område vil jeg gerne fremhæve, at der her må tages et særligt hensyn til håndværket og til de små virksomheder. Man kan nu engang ikke anvende samme lineal for en stor fabrik som for en lille håndværkervirksomhed, hvor mester selv står sammen med en svend og en lærling. Man må i det hele taget ved en sådan lovgivning tage et rimeligt hensyn til livets mangfoldighed og livets krav. Det er netop derfor, at en lovgivning af denne art er ret vanskelig at udforme i paragraffer. Imidlertid mener vi ikke, at man overfor dette, at sætte paragraffer op, skal give op og overlade det hele til administrationen. Vi vil fra vor side være på vagt imod, at administrationen får for megen magt, og imod, at administrationen i det hele taget svulmer op til det helt urimelige indenfor dette område.

Jeg vil håbe, at socialdemokratiets forhandlingsvillighed må vise sig at være noget større og noget mere positiv end i sidste rigsdagssamling, hvor man godt kunne have fået loven gennemført. Jeg vil tilsiige venstres villighed til at gå ind i en fordomsfri forhandling om en arbejderbeskyttelseslovgivning på det grundlag, som jeg her har forsøgt at skitsere.

Stæhr Johansen: Dette lovforslag har hvert år under de skiftende socialministre

været forelagt for det høje folketing. Det er nu sjette gang, det forelægges, og i udvalgene har det i alle disse år gennemgået en grundig behandling, og mange ændringsforslag har været stillet.

Jeg skal ikke her i dag komme ind på en gennemgang af lovforslagets enkeltheder, men blot henvise til de indlæg, som tidligere har været fremført her i tinget fra mit partis side, og kun i hovedtræk resumere vore indvendinger mod lovforslaget i den foreliggende form.

For det første er lovforslaget rodet og lidet overskueligt. Det vil være næsten umuligt for den almindelige erhvervsdrivende at finde ud af, hvad loven forlanger af ham, og det vil skabe en kolossal usikkerhed for hele erhvervslivet.

Ved at optage alle arbejdsforhold under loven uanset risikomomenternes forskellighed skaber man en ensretning, vi ikke betragter som heldig. Vi mener, at risikomomenterne af ulykkesmæssig eller af sundhedsmæssig art er for uensartede af karakter og størrelsesorden indenfor de forskellige erhverv til en sådan ensretning. Det er klart, at risikomomentet for folk, der er beskæftiget på kontor, er betydelig mindre end for folk, der er ansat f. eks. på en maskinfabrik. Der er ligeledes stor forskel på landbrugets og skovbrugets arbejdsvilkår, hvor arbejdet som regel foregår i fri luft, og så de arbejdsvilkår, der forekommer i fabrikker og kontorer.

Efter vor opfattelse bør det være et mål for enhver lovgivning, at de krav, der stilles, er formuleret så klart og tydeligt, at borgerne kan se dem af loven. Jeg tror ikke, nogen vil modsige mig — ikke engang den højtærede socialminister —, når jeg hævder, at dette krav i hvert fald ikke er opfyldt i det forslag, der her foreligger. Jeg er her ganske enig med venstres ærede ordfører, når han siger, at loven bør opdeles i tre områder. Jeg mener, at det bør være en absolut betingelse for, at denne lov kan nyde fremme her i tinget, og jeg henstiller også, at man opdeler loven i for det første en lov om arbejderbeskyttelse indenfor landbrug, skovbrug og gartneri, endvidere som lov nr. 2 en lov om arbejderbeskyttelse indenfor handels- og kontorvirksomheder og tilsidst en lov om arbejderbeskyttelse på

[Stæhr Johansen.]

de områder, som de to andre love ikke omfatter. Det vil altså sige den egentlige gamle fabrikslovs områder.

Endvidere mener vi, at det foreliggende lovforslag giver administrationen altfor mange bemyndigelser. Vi har den tro, at disse bemyndigelser bør begrænses, således at loven nogenlunde angiver, i hvor vid udstrækning den kan anvendes. Vi må også stærkt understrege, at administrationens afgørelser med hensyn til inddragelse af en virksomhed eller en virksomhedsart under loven altid bør kunne indbringes for domstolene. I det hele taget er det vor opfattelse, at netop denne lov må følge de retningslinier, som man har søgt udtrykt i den nye grundlov, altså at tvivlsspørgsmål i højere grad bør kunne prøves ved domstolene, end tilfældet hidtil har været. Endelig er der en række krav i regeringsforslaget både om luftfrum og arbejdstidsregler, som vi mener i nogen grad bør begrænses, men vi er indstillet på, at der må være en større mulighed for dispensationer, end det nuværende lovforslag nævner.

Det er klart, at alle disse enkeltheder, som tidligere er blevet drøftet her fra tingets talerstol, bedre kan diskuteres i et udvalg, som vi forstår den højtærede socialminister ønsker nedsat. Målet må være at få en lov, der naturligt beskytter de beskæftigede og sætter ind med sundheds- og velfærdsforanstaltninger i et sådant omfang, at de ansatte beskyttes imod farlige maskiner, og således at alle de erhvervs sygdomme, som vi nu kender, begrænses mest muligt, medens man til gengæld ikke må træffe foranstaltninger, der er overflødige, og som formindsker produktionen uden grund.

Vi har fra konservativ side altid medvirket ved lignende loves gennemførelse og har også i de tidligere udvalg forsøgt at opnå et resultat; også vi beklager ligesom det ærede medlem hr. Leonhard Hansen, at et resultat ikke er opnået, men det er ikke vor skyld.

Vi vil imidlertid have lov til at understrege nødvendigheden af, at der foretages ændringer af den gamle lov af 1913, og vi vil også understrege, at vi har forsøgt at bidrage til at få disse ændringer gennemført. Vi står stadig på det standpunkt, at vi vil medvirke til en revision af loven, men vi

mener, at det lovforslag, som foreligger, må gennemgå væsentlige ændringer, før vi er i stand til at stemme for det.

Vi har som sagt betænkeligheder med hensyn til en række af forslaget enkeltheder; vi har betænkeligheder ved hele forslagets opbygning, men vi kan tilsige den højtærede socialminister, at vi vil gå sagligt og med god vilje ind i arbejdet i udvalget, og vi håber, at det vil lykkes at opnå et resultat i denne samling, et resultat, som forhåbentlig kan være tilfredsstillende for alle de parter, der er interesseret i denne lovgivning.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Der er noget deprimereende ved år efter år at tale om det samme lovforslag, og i dette tilfælde er det ikke, fordi der ikke er foretaget noget arbejde i de udvalg, der har været nedsat tidligere, for der er, som det er blevet sagt fra anden side, foretaget et meget grundigt arbejde.

Når vi nu denne gang står overfor et lovforslag om arbejderbeskyttelse, er det på een vis lidt mere opmuntrende, nemlig når man ser på den fremsættelsestale, som den højtærede socialminister holdt, hvori socialministeren udtalte, at det var hans håb, at folketingsudvalget måtte kunne samles om en indstilling, sådan at man kunne nå et resultat; og det synes jeg var en god tone fra regeringspartiet, for vi havde jo været i stand til at få gennemført en modernisering af arbejderbeskyttelsen i sidste rigsdagssamling, hvis socialdemokratiet havde vist sig forhandlingsvilligt! Nu tager jeg dette som udgangspunkt for det arbejde, der skal foregå, og ser det som målet, at man på et bredt grundlag skal blive enig om at nå frem til et forslag, som virkelig kan blive lov.

Jeg blev en lille smule betænkelig, da jeg hørte den socialdemokratiske ordfører trække den linie op, at han principielt ønskede en alt favnende arbejderbeskyttelseslov; men ikke desto mindre går jeg ud fra, at der vil blive vist forståelse fra forskellig side, således at vi kan nå et resultat.

Mit parti mener, at det er påtrængende nødvendigt at få en revision af den 40 år gamle fabrikslov; vi mener, det er nødvendigt at få en udvidelse af det område, lovgivningen omfatter, men vi ønsker, at der

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

skal tages hensyn til de faktiske forhold. Det må ikke være sådan, at man vedtager en lov og så kommer ud for, skal vi sige, bjerge af dispensationer, hvor papirstabellerne bliver tårnhøje; en lov som denne må i de regler, den opbygger, tage hensyn til de faktiske forhold, så at det er virksomheden, den verden, man lever i i dag, man tager hensyn til, og sådan, at loven ikke medfører et administrationsarbejde, som virker irriterende på de borgere, som kommer ind under lovens bestemmelser.

På mit partis vegne kan jeg give tilsagn om, at vi vil gå ind i et sagligt samarbejde i håb om, at vi på et bredt grundlag kan nå frem til en mere fuldkommen arbejderbeskyttelseslovgivning i denne folketingsssamling.

Ragnhild Andersen: I de fem foregående samlinger har repræsentanter for alle politiske partier her i folketinget erklæret, at nu måtte vi have en ny arbejderbeskyttelseslov. Alle partier har givet udtryk for, at den nu 40 år gamle fabriklov af 1913 ikke fortsat kunne danne grundlag for arbejderbeskyttelsen i vore dage, og det er så sandt, som det igen i dag er sagt her, at det kan den heller ikke. Der er i disse 40 år foregået revolutionerende ting i vort erhvervsliv. Der er foregået en udvikling af industriel og teknisk art, som bevirker langt større arbejdsrisiko og fare for arbejderens liv, for ungdommens liv og sundhed indenfor snart sagt alle produktionsgrene.

Trods alle smukke talemåder fra denne talerstol forbliver alt imidlertid år efter år ved det gamle. Det er en urimelig og utålelig tingenes tilstand. For det første er der forud for dette lovforslags fremsættelse i år gået en lang række andre fremsættelser, og forud for dem er der gået års forhandlinger. Allerede i 1934 nedsatte regeringen et sagkyndigt udvalg, som skulle fremkomme med indstilling om en arbejderbeskyttelseslov til afløsning af den gamle lov af 1913. Betænkningen kom i 1938, den gik videre til arbejdsrådet, og fra arbejdsrådet kom indstilling i 1939. Så kom krigen og standsede efter påstående arbejdet, men i 1945 blev arbejdsrådet opfordret til at afgive betænkning igen, og så kom der en ny betænkning i 1946.

Der var forskellige synspunkter hos arbejdsgivere og arbejdere i den indstilling, der kom fra arbejdsrådet i 1946, men der var dog enighed om, at loven skulle medtage en række vigtige områder, som ikke var inde under den gamle fabriklov af 1913. Først i marts 1949 kom imidlertid det lovforslag, som vi behandler i dag, for første gang på bordet, fremsat af den nuværende højtærede socialminister.

Dette forslag indeholder, som det fremgår af selve lovforslaget, men ikke så meget af fremsættelsen og ej heller så meget af ordførertalerne i dag, en betydelig udvidelse af området for arbejderbeskyttelsen i sammenligning med den gamle lov. Beskyttelsen skal ifølge dette forslag gælde for arbejdere ikke alene overalt i håndværk og industri, men også i bygge- og anlægsvirksomhed, handels- og kontorvirksomhed, ved lager- og pakhusarbejde, transport, landbrugs- og skovbrugsarbejde samt i gartnerier, ved hotel- og restaurationsvirksomhed, i forlystelsesetablissementer, hospitaler, brandvæsen, fængselsvæsen, skoler m. v. Også mindre virksomheder, altså arbejdspladser med 6 arbejdere og derunder, vil ifølge det nye forslag komme ind under arbejderbeskyttelsen. Det foreslås, at loven ikke alene skal beskytte arbejderne mod ulykker og andre direkte farer, men også sikre dem de bedste sundhedsmæssige arbejdsforhold, renlighed og hygiejne, spise-lokaler og garderobelokaler, vaskerum, omklædningsrum o. s. v. Desuden foreslås regler for pauser under arbejdet, nattehvil, fritid, lægeundersøgelser, sundhedskontrol o. s. v. — dette især med sigte på at beskytte børns og unges liv og helbred og sundhed, når de på forskellige områder tager del i erhvervslivet.

Det var det forslag, som blev fremsat her i 1949, og som altså nu er fremsat igen. Mit parti er ganske enig i de synspunkter, der indeholdes i lovforslaget. Vi har ved forskellige lejligheder, både i 1949, 1950, 1951, 1952 og 1953, fremsat vore synspunkter, som jeg skal tillade mig at henvisse til. Vi har kritiseret ikke principperne i lovforslaget, tværtimod, men en lang række forbehold, som vi mente ikke burde findes i en arbejderbeskyttelseslov. Vi har erklæret, at der ikke burde stå „bør“ og lignende udtryk, men at der burde stå „skal“, idet vort parti

[Ragnhild Andersen.]

mener, at loven bør fastsætte ganske bestemte påbud om, hvorledes det skal være, påbud, som der kun i enkelte tilfælde efter indhentet motiveret begrundelse af arbejdsdirektoratet kan dispenseres fra.

Forslaget har som sagt været fremsat fem gange, men hvad værre er: den verden omkring os, som er afhængig af arbejderbeskyttelseslovgivningen, står ikke stille, fordi begivenhederne står stille her i folketinget. Det kan konstateres, at ulykker og tab af menneskeliv er foregået i den periode, hvor arbejderbeskyttelseslovgivningen har været til behandling her uden at kunne komme igennem, ulykker og tab af menneskeliv, som er en direkte følge af, at der savnes en virkelig beskyttelseslovgivning, og det er temmelig anklagende for folketinget, at vi ikke kan gennemføre en lov, som foreskriver de tilstrækkelige regler på alle mulige områder til beskyttelse af menneskers liv og helbred. Mit parti har allerede ved tidligere lejligheder påvist, hvorledes nedstyrtningsulykker, f. eks. ved højbyggeriet, kan føres tilbage til mangler i vor arbejderbeskyttelseslovgivning, nedstyrtningsulykker, som har krævet menneskeliv. Ved Bellahøj har flere bygningsarbejdere måttet ofre livet ved nedstyrtningsulykker, som kan føres tilbage til den nugældende lovs utilstrækkelighed og mangler. Det samme kan siges om sammenstyrtningsulykker i grusgrave. Nogle af disse grusgrave er rene dødsfælder at arbejde i; alligevel er der ikke tilstrækkelige regler om afstivning, og det skyldes, at vi må nøjes med en gammel, forældet fabrikslov. Også forholdene for roearbejderne, som i denne tid arbejder ude på markerne, forbliver lige slette. I forslaget, som vi behandler, bestemmes, at der skal være læskure for roearbejderne på markerne, men som følge af, at dette forslag stadig ikke er gennemført, men kun diskuteres herinde, må roearbejderne fortsat i de kolde efterårsdage udsætte både deres og deres børns liv for stor belastning — for børnene må de jo tage med ud på arbejdspladsen. Alt dette skyldes, at man lader den gamle lov fortsætte med at gælde.

Der er al god grund til, at de politiske partier herinde hører op med snakken om den megen velvilje på de forskellige områder og går til handling og gennemfører

dette lovforslag om beskyttelse af arbejderne og ungdommens sundhed og liv. Rundt om i virksomhederne bliver i denne tid kravet stærkere og stærkere om at øge produktionen, forbedre produktiviteten. Jeg føler mig ikke sikker på, at der under det pres, som arbejdsgiverne lægger på virksomhedernes arbejdere for at presse produktionen i vejret og presse den personlige arbejdsydelse op, tages de fornødne hensyn til bl. a. den øgede risiko, der for arbejderens liv og helbred er forbundet med, at tempoet presses op. Ser man på de to frygtelige ulykker, som vi har oplevet i den sidste uge, eksplosionen på hærens ammunitionsarsenal og ulykken på Aarhus Midtkraft, ulykker, som på arsenalet krævede en kvindes liv og i Aarhus tre menneskeliv og adskillige sårede, så har man et rimeligt krav på at få at vide, om alle fornødne sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af arbejderens liv på disse arbejdspladser var taget. De døde kan naturligvis ikke forklare sig, og det bliver da de levendes sag at finde frem til årsagerne til disse ulykker, og af det, der er kommet frem, eksempelvis fra Aarhus, fremgår det, at de rør, der var tryk på, ikke på nogen måde var afmærket, således at den unge arbejder, der blev dræbt, ikke blev advaret mod at skrue topstykket af den ventil, som åbnede for dampen. Han gik intetanende til sit arbejde og måtte betale med døden derfor. Kan man på dette grundlag sige, at de tilstrækkelige sikkerhedsforanstaltninger er iagttaget? Jeg mener, at man ikke kan sige, at de tilstrækkelige sikkerhedsforanstaltninger er iagttaget, når en arbejder ikke kan se, før han tager fat på et stykke arbejde, at der er fare ved at skrue topstykket af en sådan ventil. Det er slige hændelser som denne og andre, som på det alvorligste må belære de politiske partier om, at det nu ikke er nok med ord og velvillige talemåder, men at nu må der gennemføres en virkelig arbejderbeskyttelseslov til sikring af arbejderens liv og sundhed.

Hvad selve lovforslagets indhold angår, har mit parti allerede ved den første fremsættelse i 1949 gjort betragtninger gældende, og jeg skal henvise til de udtalelser, som jeg ved denne og ved efterfølgende førstebehandlinger har fremsat. Der fremføres forskellige synspunkter i dag om det arbejde,

[Ragnhild Andersen.]

der er udført i udvalget sidste vinter med visse spørgsmål, som man formentlig — det ved jeg ikke — er blevet enig om, men jeg vil dog gerne sige, at mit partis tilslutning til lovforslaget gælder lovforslaget i den form, hvori ministeren har fremsat det. Mit parti har ikke deltaget i udvalgsarbejdet og ved ikke, på hvilke områder der måske er blevet enighed om forringelser af lovforslaget, men mit parti tilslutter sig lovforslaget, som det er fremsat, med de kritiske indvendinger, vi har gjort ved tidligere lejligheder, og tilsiger vor velvilje, vor støtte og medvirken til en hurtig gennemførelse af det.

Hans Hansen (Rørby): Der er vistnok fra alle sider enighed om, at den 40 år gamle fabriklov, vi har, i høj grad trænger til en forbedring. Fabrikloven af 1913 er forlængst overfløjet af den tekniske udvikling; der er ikke ret meget tilbage af de gamle forhold på næsten alle områder indenfor de forskellige erhverv, så det er i høj grad tiltrængt, at loven moderniseres. Der er næppe noget lovforslag, tror jeg, der har været underkastet en så grundig udvalgsbehandling som det foreliggende forslag, der nu fremsættes for sjette gang. Jeg tror, at de sagkyndige, der var tilforordnet udvalget, og som har gjort et stort arbejde sammen med udvalget, fandt frem til en form, som jeg for mit vedkommende anså for meget tilfredsstillende og meget tidssvarende. Det er nævnt før i dag, at forholdene, hvorunder der arbejdes, dels i fri luft, dels under usunde fabrikkforhold, er så forskellige, at det vil være urimeligt at lægge alle arbejdsforhold ind under den samme betragtning. Jeg håber, at det udvalg, der nu skal arbejde med lovforslaget, vil nå til et resultat, der muliggør en indstilling til folketinget om et praktisk brugeligt forslag. Jeg var af den opfattelse, og jeg tror det gælder næsten alle i udvalget sidste gang, at vi var nået til et sådant resultat, men i sidste øjeblik blev der fra et bestemt partis side fremsat indvendinger; man ville ikke tiltræde, og så kunne udvalget ikke slutte sit arbejde.

Jeg skal ikke komme ind på de forskellige heder, der kan være med hensyn til reglerne for de forskellige områder, men jeg synes, det er rimeligt, at lovforslaget deles, så at

f. eks. landbrug, skovbrug og gartneri ikke kommer ind under bestemmelserne for arbejde, der foregår i fabriklokaler med dårlig luft — altså at der bliver en adskillelse i lovforslaget. Jeg vil finde det rimeligt, at det, som det er nævnt, bliver delt i tre hovedafsnit, men det bliver nu udvalgets sag. Vi vil med velvilje gå ind i den afsluttende forhandling, som nu skal finde sted, men vi vil stille os afventende, til vi har set det resultat, der kommer til at foreligge fra udvalget. Vi tilsiger en velvillig indstilling overfor en modernisering af den gamle lov, som på alle områder nu er forældet.

Arbejds- og socialministeren (Strøm): Allerførst vil jeg gerne takke det ærede medlem hr. Leonhard Hansen, der på socialdemokratiets vegne gav tilslutning til gennemførelsen af lovforslaget. Jeg vil også takke de øvrige ærede ordførere.

Jeg forstår, at man fra venstres, de konservatives, det radikale venstres og retsforbundets side har visse betænkeligheder ved at gennemføre lovforslaget, sådan som det er fremsat, og at man ønsker, det skal deles, og det er også mig bekendt, at udvalget, der arbejdede med det i sidste samling, fremførte disse betragtninger. Det ærede medlem hr. Stæhr Johansen sagde bl. a., at selve det lovforslag, der var fremsat, var rodet — jeg tror, det var det udtryk, det ærede medlem brugte. Heroverfor vil jeg fremhæve, at man må erindre, at det, vi har forsøgt ved dette forslag til en ny arbejderbeskyttelseslov, er at samle fabrikloven, bageriloven, loven om tilsyn med dampkedler, loven om døgndrift og loven om børns og unge menneskers arbejde i en lov om arbejderbeskyttelse. Tillige har vi så udvidet lovforslaget sådan, at der er andre områder, som kommer med ind under det, hvad det ærede medlem selvfølgelig er bekendt med. Jeg kan imidlertid ikke se, at der er noget rod i det. Tværtimod synes jeg, at lovforslaget, sådan som det er fremsat, er klart. På den anden side forstår jeg, at de partier, jeg nævnte, ønsker, at lovforslaget skal deles sådan, at det eventuelt bliver opdelt med landbrug, skovbrug og gartneri i en lov og handel i en anden lov og så den egentlige fabriklov i en tredje lov.

Om der nu i udvalget kan opnås den til-

[Arbejds- og socialministeren.]

strækkelige enighed om lovforslaget, ja, det tør jeg ikke sige på nuværende tidspunkt, men det er blevet sagt nogle gange af de forskellige ærede ordførere, at socialdemokratiet kunne have fået loven i sidste rigsdagssamling. Ja, vi kunne have fået loven, sådan som de andre partier ønsker at den skal skrives, men ikke sådan, som forslaget forelå. Det tror jeg vi er enige om. Altså, vi kunne ikke få loven gennemført, som den var fremsat, vi kunne få den i den affattelse, som de ærede medlemmer syntes var bedre. Hvis den kommer i en anden affattelse, forstår jeg, at så vil i hvert fald det kommunistiske parti ikke se med velvilje derpå.

Vi står altså nu i den situation, at det nye folketing og det udvalg, der bliver nedsat, skal til at arbejde med problemerne, og jeg vil inderligt håbe og ønske, at det må lykkes at opnå enighed. Der er vel ikke noget at sige til, at jeg gerne vil have lovforslaget gennemført i den form, hvori jeg fremsatte det for nogle år tilbage. Måske er lovforslaget på visse punkter allerede nu lidt forældet, men det kan jo diskuteres i udvalget. Jeg håber på den største velvilje og forståelse, så at vi nu kan få en moderne arbejderbeskyttelseslov, og jeg skal gerne tilsige al den støtte, jeg kan, til, at der kan skabes forståelse, men som sagt er der vel ikke noget at sige til, at jeg for mit vedkommende helst ser dette lovforslag gennemført ud fra den betragtning, at det er en rationalisering i forhold til det bestående og ikke et rodet forslag, sådan som det ærede medlem hr. Stæhr Johansen sagde.

Som sagt, jeg tilsiger min bedste støtte til det udvalgsarbejde, der skal foregå, og håber på, at det må lykkes os at opnå et resultat, sådan at vi ude på arbejdspladserne kan opnå den arbejderbeskyttelse, som jeg forstår vi alle sammen er enige om skal opnås. Det, der da er spørgsmålet, er i og for sig ikke, om loven skal opdeles, sådan som det er ønsket fra nogle sider. Det, der er spørgsmålet for os, er, om der i de forskellige love står det, der er nødvendigt, for at der kan være en virkelig arbejderbeskyttelse for de arbejdere, som vi ønsker skal beskyttes med denne lovgivning. Det

er det, der er det afgørende, og kan vi nå til det resultat, skal jeg hilse det med den største tilfredshed.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Leonhard Hansen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til behandling i et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 21. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) Valg af 15 medlemmer til folketingets vareforsyningsudvalg.
- 2) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:
Forslag til lov om arbejderbeskyttelse.
- 3) Spørgsmål til ministrene.
- 4) Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning.

Mødet hævet kl. 15.

8. møde.

Onsdag den 21. oktober kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler indenrigs- og boligministeren, at han ønsker mundtligt her i tinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om kommunale valg.

Udenfor dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede indenrigs- og boligminister, for at han kan fremsætte det anmeldte lovforslag.

Indenrigs- og boligministeren (Kjærbøl): Jeg skal tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring i lov om kommunale valg.*

Som det vil være det høje tings medlemmer bekendt, er valgretten til de kommunale råd efter den gældende lov bl. a. betinget af, at vælgeren på valgets tidspunkt er skatteyder til den kommune, hvor han har bopæl, ligesom vælgeren skal have betalt de ham eller hende pålignede kommunale skatter for nogle nærmere betegnede kvartaler forud for valget. Tilsvarende betingelser for valgret er ikke opstillet ved valg til folketinget, og der er — såvidt ministeriet ved — heller ikke noget sted i udlandet, hvor man længere opretholder sådanne betingelser for valgret til offentlige råd.

Spørgsmålet om disse betingelsers fortsatte opretholdelse har da også tidligere været drøftet her i det høje ting, og det kan næppe komme som nogen overraskelse for tingets medlemmer, at regeringen nu fremsætter forslag om disse betingelsers totale ophævelse. Socialdemokratiet har flere gange tidligere — senest i rigsdagssamlingen 1951—52 — fremsat forslag om ophævelse af disse efter vor mening udemokratiske bestemmelser, der fortrinsvis rammer de mindrebemidlede.

I praksis har en lang række kommuner for at modvirke de værste uretfærdigheder ved den nuværende ordning fulgt den fremgangsmåde at påligne personer, der ikke

har så store indtægter, at de bliver ansat til personlig skat til kommunen, et mindre beløb, i almindelighed 2 eller 4 kr. En sådan fremgangsmåde, hvor borgerne så at sige betaler for at bevare en af det demokratiske samfunds grundlæggende rettigheder, anser jeg for ganske urimelig, og det foreslås derfor at borttage grundlaget for en sådan entréafgift til stemmerummet ved at ophæve alle de nugældende regler i den kommunale valglov om skatteansættelse og skattebetaling. Som et klart eksempel på, hvor urimeligt de nuværende bestemmelser virker, kan jeg henlede opmærksomheden på, at den nyere lovgivning med hensyn til f. eks. alders- og invaliderentemodtageres skatteansættelse ofte medfører, at disse medborgere overhovedet ikke skal ansættes til skat. Overfor denne gruppe må det forekomme i strid med de principper, der ligger bag den nyere skattelovgivning, at man alligevel må påligne dem et skattebeløb, for at de kan bevare deres kommunale valgret.

Da socialdemokratiet i rigsdagssamlingen 1951—52 fremsatte lovforslag om skattebetingelsernes bortfald, blev dette støttet af flere af rigsdagens partier. Når forslaget alligevel ikke nåede at blive gennemført, beroede det på, at forslaget om skattebetingelsernes bortfald var stillet i forbindelse med et forslag om nedsættelse af valgretsalderen, og da man i forfatningskommissionen nåede til en afgørelse om valgretsalderen, bortfaldt begrundelsen for dengang at gennemføre det foreliggende lovforslag.

Nu er vi imidlertid ude over debatten om valgretsalderen, men de kommunale valg skal afholdes om ca. 5 måneder, og dermed er spørgsmålet om en ændring i betingelserne for valgret til de kommunale forsamlinger blevet aktuelt.

Det er mit håb, at de partier, der i rigsdagssamlingen 1951—52 viste forståelse for det socialdemokratiske forslag, også vil medvirke til gennemførelsen af det nu stillede lovforslag; men jeg håber tillige, at også andre må føle sig overbevist om argumentationens rigtighed, således at forslaget kan blive gennemført.

For at fremme sagen har regeringen undladt at stille forslag om fuldstændigt bortfald af den såkaldte bopælsbetingelse. Efter loven skal man have haft bopæl i samme